

Dôvody zavádzania systémov manažérstva environmentu v organizáciách¹

Marta Karkalíková²

Reasons for Implementation of Environmental Management Systems in Organisations

Abstract

Organizations which by their activity affect environment can establish environmental management system according to ISO 14001:2015 and successfully protect the environment and therefore acquire a significant competitive advantage. Standard specifies requirements for an environmental management system, enables to an organization to create policy and objectives, taking into account legislative and other requirements and information about important environmental aspects. By implementing environmental management system environmental risk is eliminated and environmental problems are addressed preventively

Key words

Systems

JEL Classification: Q50, Q56

Úvod

Systémy manažérstva slúžia ako dobrovoľný nástroj na odstránenie negatívnych vplyvov na životné prostredie a umožňujú zvyšovať ekonomickú pôsobnosť podnikateľského subjektu a zlepšovať environmentálny profil organizácie. Systém environmentálneho manažérstva je systémom riadenia podniku, ktorý je cielene zameraný na tvorbu a ochranu životného prostredia v záujme trvalo udržateľného rozvoja na lokálnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni. Na medzinárodnom trhu sa organizácie stretávajú s požiadavkami na certifikáciu systémov manažérstva environmentu podľa novej revidovanej normy ISO 14001:2015 Systémy manažérstva environmentu. Požiadavky s pokynmi na použitie. Táto norma používa názov systém manažérstva environmentu a nahrádza normu z roku 2004, ktorá používala termín systém environmentálneho manažérstva. Norma ISO 14001:2004 Systémy environmentálneho manažérstva. Požiadavky s pokynmi na použitie a certifikáty podľa nej majú platnosť do 15. septembra 2018.

---

¹ Príspevok vznikol v rámci projektu VEGA č. 1/0670/16 *Evaluácia integrovaného systému manažérstva v kontexte zvyšovania konkurencieschopnosti podnikov v SR.*

² doc. RNDr. Marta Karkalíková, CSc. Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra tovaroznalectva a kvality tovaru. Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, E-mail: marta.karkalikova@euba.sk

Snahou environmentálneho manažérstva je nájsť riešenie, ako riadiť podnikové aktivity tak, aby nespôsobovali degradáciu životného prostredia. Cieľavedomým zlepšovaním jednotlivých procesov a aktivít, môže organizácia prispievať nielen k lepšiemu životnému prostrediu, ale súčasne aj k znižovaniu svojich podnikových nákladov (znižovaním množstva odpadov, spotrebou energií, vody a plynu alebo vypúšťaných emisií), čo sa pozitívne odrazí na jeho zisku.

Proces budovania systému manažérstva environmentu podľa ISO 14001:2015 a jeho integrácia do existujúcich manažérskych systémov organizácie, je ekonomicky aj časovo náročná. Vyžaduje si dostatok vedomostí a praktických skúseností, takisto musí organizácia disponovať ľudskými zdrojmi. Revidovaná norma požaduje, aby efektívne zavedený systém manažérstva environmentu prinášal pre organizáciu zlepšenie environmentálnej výkonnosti (správania). Podľa ISO 14001:2015 systém manažérstva environmentu je časť systému používaná na manažovanie environmentálnych aspektov, plnenie záväzkov požiadaviek a riešenie rizík a príležitostí.

Zámerom zavádzania systémov environmentálneho manažérstva je znížiť negatívne vplyvy na životné prostredie a vytvoriť opatrenia pre odstránenie už vzniknutého nežiaduceho vplyvu na životné prostredie.

1 Metodika práce

Cieľom príspevku je poukázať na revíziu normy ISO 14001:2015 a jej prínos, význam a motiváciu pri zavádzaní do praxe. Účelom zavádzania systému manažérstva environmentu je zabezpečiť, aby ochrana životného prostredia bola v podmienkach organizácie realizovaná plánovanou a systematickou činnosťou. Teoretické informácie sa získali z odborných domácich a zahraničných publikácií aj z článkov odborných časopisov v elektronickej podobe.

Na dosiahnutie cieľa boli použité viaceré vedecké metódy, a to metóda analýzy a syntézy, ktoré sú párovou dvojicou metód a zvyčajne sa nepoužívajú samostatne. Analýza bola využitá pri skúmaní súčasnej situácie zavádzania revidovanej normy v oblasti systémov manažérstva environmentu do praxe a celkové jej prínosy.

Údaje z prieskumu boli získané metódou dopytovania, a to prostredníctvom online dotazníkov navrhnutých v systéme Google docs a rozposlaných podnikom formou elektronickej pošty, ktorá obsahovala internetový odkaz na priame vyplnenie dotazníka. Získané údaje boli spracovávané pomocou metód analýzy a syntézy. Pomocou analýzy sa identifikovali prínosy a význam zavádzania normy ISO 14001:2015 v organizácii.

Zároveň boli posudzované aj individuálne odpovede respondentov. Prostredníctvom syntézy sa sčítavali jednotlivé hlasy a formulovali všeobecné závery reprezentované percentuálnymi podielmi hlasov získaných z organizácií. Na spracovanie a vyhodnotenie výsledkov elektronickeho dopytovania sme použili matematicko-štatistické metódy.

2 Výsledky a diskusia

Environmentálna politika organizácie predstavuje ciele a zásady vzhľadom na životné prostredie, vrátane plnenia podmienok všeobecne záväzných právnych predpisov, ako aj záväzok neustále zlepšovať svoje environmentálne správanie. Od júna 2013 je pre environmentálnu politiku Európskej únie platný siedmy Environmentálny akčný program Únie do roku 2020. Program *Dobrý život v rámci možností našej planéty* obsahuje ciele, ktoré si Európska únia stanovila, a ktoré chce počas tohto obdobia dosiahnuť:

- chrániť, zachovať a zvelaďovať prírodný kapitál,
- vytvoriť nízkouhlíkové ekologické a konkurencieschopné hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje,
- chrániť občanov pred environmentálnymi vplyvmi a rizikami ohrozujúcimi ich zdravie,
- zlepšiť právne predpisy v oblasti životného prostredia,
- prehĺbiť vedomosti v oblasti životného prostredia,
- zabezpečiť investície do politiky v oblasti životného prostredia a zodpovedať za náklady za životné prostredie, ktoré vyplývajú z akýchkoľvek spoločenských činností,
- začleniť politiku životného prostredia do iných oblastí politiky,
- posilniť udržateľnosť miest,
- účinnejšie riešiť medzinárodné environmentálne a klimatické problémy.

Prioritné ciele, ktoré sú stanovené v Environmentálnom akčnom programe Únie do roku 2020 je možno dosiahnuť iba v spolupráci s partnerskými krajinami alebo v rámci celosvetového prístupu EÚ. Členské štáty sa zaviazali, že sa účinnejšie zapoja do spolupráce s medzinárodnými partnermi na dosiahnutie cieľov trvalo udržateľného rozvoja, ktoré nadväzujú na konferenciu Rio +20. V rámci Environmentálneho akčného programu Únie do roku 2020 sa takisto navrhuje preskúmať ďalšie opatrenia, ktoré by mohli pomôcť znížiť vplyv na životné prostredie za hranicami EÚ, *Dobrý život v rámci možností našej planéty* je celosvetový cieľ (<http://ec.europa.eu>).

Environmentálna politika sa zaoberá aj environmentálnym správaním organizácie a najmä zlepšovaním životného prostredia, ktoré môžu organizácie zabezpečiť aj implementovaním systémov environmentálneho manažérstva. Tie slúžia ako dobrovoľný nástroj na odstraňovanie negatívnych vplyvov na životné prostredie a prispievajú k znižovaniu environmentálnych vplyvov. Organizácie si zavádzajú systémy environmentálneho manažérstva z dôvodov, ako sú napríklad *ekonomické* (zníženie nákladov z hľadiska eliminácie pokút, zníženie spotreby energie, možnosť vstupu na nové trhy), *technické* (technologické inovácie), *organizačné* (proaktívny prístup k riešeniu problémov, dodržiavanie environmentálnej legislatívy, eliminácia environmentálnych rizík).

K dobrovoľným nástrojom environmentálnej politiky zaraďujeme aj Schému Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit a environmentálne označovanie produktu. Schému Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit si zavádzajú organizácie členských štátov Európskej únie, ktoré chcú na základe tejto schémy zhodnotiť a zlepšiť svoje environmentálne správanie. V porovnaní s požiadavkami systému environmentálneho manažérstva podľa normy ISO 14001 sa Schému Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit vyznačuje určitými

zmenami, a to hlavne v zhode s legislatívou životného prostredia, v povinnom informovaní verejnosti prostredníctvom environmentálneho vyhlásenia organizácie a vo zvýšenej angažovanosti zamestnancov. Schéma Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit sa zaoberá aj nepriamymi environmentálnymi aspektmi, ktoré síce organizácia nemôže riadiť, ale vie ich aspoň čiastočne ovplyvniť a eliminovať. Organizácie, ktoré si zavedú Schému Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit sa registrujú.

2.1 Systémy manažérstva environmentu

Jedným zo spôsobov, ako zabezpečiť znižovanie negatívnych vplyvom na životné prostredie a dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj je implementácia systémov environmentálneho manažérstva, podľa normy *ISO 14001:2015 Systémy manažérstva environmentu. Požiadavky s pokynmi na použitie*. Norma bola vydaná v roku 2015 a nahrádza normu ISO 14001:2004 Systémy environmentálneho manažérstva. Požiadavky s pokynmi na použitie.

Norma ISO 14001:2015 definuje zvýšenú angažovanosť vrcholového manažmentu, zaoberá sa internými a externými problémami, ktoré majú na organizáciu vplyv vrátane nestálosti klímy, venuje zvýšenú pozornosť ochrane životného prostredia so zameraním na proaktívne iniciatívy, na efektívnejšiu komunikáciu prostredníctvom komunikačnej stratégie, zaoberá sa aj životným cyklom výrobkov a služieb s dôrazom na každý stupeň od výroby po spotrebu. Dosahovanie rovnováhy medzi životným prostredím, spoločnosťou a ekonomikou sa považuje za podstatné pri uspokojovaní potrieb súčasnosti bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje potreby. Udržateľný rozvoj, transparentnosť a osobná zodpovednosť sa stávajú dôvodmi, že organizácie prijímajú tento systém manažérstva environmentu.

Medzinárodná norma ISO 14001:2015 špecifikuje požiadavky na systém manažérstva environmentu, ktorý organizácia môže použiť na zlepšenie svojho environmentálneho správania. Je určená na použitie organizáciou, ktorá sa usiluje manažovať svoje environmentálne zodpovednosti systematickým spôsobom. Je použiteľná v akejkoľvek organizácii, nehládajac na veľkosť, typ a charakter. Orientuje sa na environmentálne aspekty jej činností, produkty a služby (v revidovaných normách ISO 9001:2015 Systémy manažérstva kvality. Požiadavky a ISO 14001:2015 sa používa výraz produkt a služba), ktoré organizácia určí a môže ich riadiť alebo ovplyvňovať. Účelom normy je poskytnúť organizáciám rámec na ochranu životného prostredia a reagovať na meniace sa environmentálne situácie v rovnováhe so spoločensko-ekonomickými potrebami.

Výsledkom úspešného zavedenia a neustáleho zlepšovania systému manažérstva environmentu má organizácia zlepšovať ekonomický rast a zodpovedné správanie k trvalo udržateľnému rozvoju (Fonseca 2015). Zavádzanie environmentálneho manažérstva je na dobrovoľnej báze na úrovni malých aj stredných podnikov. Na základe environmentálne orientovaného riadenia v organizácii je nevyhnutné realizovať aktivity, ktorými by sa prekonával nesúlad medzi spoločnosťou, trhom a životným prostredím. Environmentálne manažérstvo umožňuje zvyšovať ekonomickú pôsobnosť podnikateľského subjektu, nadobúdať nový potenciál a takisto zlepšovať environmentálny profil podniku.

Medzi najväčších znečisťovateľov životného prostredia patria práve výrobné podniky, preto je dôležité, aby dodržiavali environmentálne legislatívne požiadavky a snažili sa zmierniť znečistenie prostredníctvom znižovania emisií skleníkových plynov, efektívneho narábania s odpadom a hospodárneho a šetrného využívania zdrojov. Systémy environmentálneho manažérstva si implementujú organizácie na celom svete. Do konca roku 2015 má zavedený systém environmentálneho manažérstva podľa ISO 14001 na celom svete 319 324 certifikátov (www.iso.org). Záujem o implementáciu a následnú certifikáciu systému environmentálneho manažérstva rastie, v roku 2014 bolo udelených 22 588 certifikátov na celom svete, čo je nárast o osem percent oproti minulému roku (štatistické údaje pre rok 2016 uvedie ISO až v nov. 2017). Je realizovaných veľa prieskumov, ktoré poukazujú na význam zavádzania systémov environmentálneho manažérstva, napr. v Indii má systém environmentálneho manažérstva zavedených spolu 6 754 organizácií a vláda sa rozhodla, že podporí v garbiarenskom priemysle implementáciu systému environmentálneho manažérstva a náklady, ktoré vznikajú so zavedením a následnou certifikáciou v malých a stredných podnikoch im bude financovať z celkových nákladov (75 %) (Gupta, Uday, Racherla, 2016).

Zámerom medzinárodnej normy ISO 14001:2015 je poskytnúť organizáciám návod na ochranu životného prostredia, na meniace sa environmentálne situácie. Norma stanovuje požiadavky pre zavádzanie systému manažérstva environmentu a zmeny, ktoré vyplývajú z revízií ISO 14001:2015 sú:

- zmena v štruktúre normy – norma má 10 kapitol, pričom požiadavky sú opísané v kapitolách 4 až 10, ktoré sú rovnaké aj pre iné systémy manažérstva,
- riadenie rizika a príležitostí sa stali súčasťou systému manažérstva environmentu,
- riadenie dokumentácie – revidovaná norma hovorí obecné o dokumentovaných informáciách a už nevyžaduje opis systému a jeho hlavných častí (príručku EMS),
- organizácia musí identifikovať súvislosti, v rámci ktorých podniká, a riadiť z nich plynúce ohrozenia a príležitosti súvisiace s EMS,
- preventívne opatrenia sa stali súčasťou riadenia rizík a mali by vychádzať z analýzy rizík,
- zvýšený dôraz sa kladie na zainteresované strany a vodcovstvo v rámci ochrany životného prostredia,
- organizácia musí identifikovať environmentálne aspekty a vplyvy v rámci životného cyklu svojich produktov a tieto má riadiť alebo aspoň ovplyvňovať,
- organizácia musí zohľadňovať environmentálne požiadavky už v procese návrhu a vývoja produktu,
- požiadavky na riadenie dodávateľov a nákupu, vyžaduje riadenie outsourcovaných procesov, ako aj zmien z pohľadu ochrany životného prostredia,
- požiadavky na internú komunikáciu a na komunikáciu so zainteresovanými stranami,
- organizácia musí plánovať a preukázať zlepšovanie svojej environmentálnej výkonnosti (www.astraia.sk).

Systém manažérstva environmentu je cieľovo orientovaný na realizáciu zámerov v oblasti starostlivosti o životné prostredie. Ide o implementáciu prvkov starostlivosti o životné prostredie do rozhodovacích procesov a riadenia podniku. Systém manažérstva environmentu podľa normy ISO 14001:2015 je komplexným systémom manažérstva,

ktorý obsahuje plánovanie činnosti, štruktúru, postupy, zodpovednosti, procesy a prostriedky na realizáciu, prípravu, preskúmanie a udržiavanie environmentálnej politiky. Základným zámerom normy je podpora ochrany životného prostredia, znižovanie vplyvov činnosti organizácie na životné prostredie.

Vrcholový manažment môže prispievať k udržateľnému rozvoju tým, že ochraňuje životné prostredie zmierňovaním nepriaznivých environmentálnych vplyvov, podporuje plnenie záväzkov a požiadaviek organizácie, zlepšuje environmentálne správanie, vhodne riadi produkciu. Vrcholový manažment musí zabezpečiť a vytvoriť environmentálne ciele a politiku a tie musia byť kompatibilné so strategickým smerovaním organizácie.

Environmentálna politika umožňuje organizácii nastavovať jej ciele, prijímať činnosti na dosiahnutie výstupov systému manažérstva environmentu a dosahovať zlepšovanie. Záväzky pre environmentálnu politiku sú:

- chrániť životné prostredie,
- stanoviť environmentálne ciele,
- plniť záväzné požiadavky organizácie;
- zlepšovať systém manažérstva environmentu s cieľom zlepšiť environmentálne správanie.

Pri *plánovaní* systému manažérstva environmentu musí organizácia zvažovať požiadavky, určiť riziká a príležitosti súvisiace s jej environmentálnymi aspektmi, záväznými požiadavkami a so identifikovateľnými požiadavkami, ktoré je treba riešiť tak, aby sa poskytla istota, že systém manažérstva environmentu môže dosahovať svoje výstupy a sústavne sa zlepšovať.

Environmentálne aspekty môžu vytvárať riziká a príležitosti spojené s nepriaznivými environmentálnymi vplyvmi (ohrozenia) alebo priaznivými environmentálnymi vplyvmi (príležitostami) a inými účinkami na organizáciu. Organizácia musí komunikovať o svojich významných environmentálnych aspektoch na rôznych úrovniach a funkciách v organizácii. Organizácia musí definovať environmentálne ciele, ktoré sú:

- v súlade s environmentálnou politikou,
- merateľné, monitorované,
- komunikované,
- aktualizované.

Ak chce organizácia implementovať systém environmentálneho manažérstva, musí určiť *zdroje* potrebné na vytvorenie, implementovanie, udržiavanie a sústavne zlepšovanie systému. Organizácia musí hodnotiť svoje *environmentálne správanie* a efektívnosť systému manažérstva environmentu a vytvoriť a implementovať proces nutný na internú a externú komunikáciu, ktorá má byť pravdivá, transparentná. Získané informácie musia byť zdokumentované, môžu obsahovať požiadavky od zainteresovaných strán, konkrétne informácie týkajúce sa riadenia svojich environmentálnych aspektov, atď. Rozsah riadenia prevádzkových činností závisí od charakteru operácií, rizík a príležitostí, významných environmentálnych aspektov.

Pri implementácii systému environmentálneho manažérstva organizácia rozhoduje o rozsahu riadenia dôležitého v rámci vlastných procesov podnikania tak, že riadi alebo

ovplyvňuje outsourcované procesy alebo poskytovateľa produktov a služieb. Pri rozhodovaní o type a rozsahu riadenia prevádzkových činností týkajúcich sa externých poskytovateľov, vrátane zmluvných partnerov, má organizácia zvažovať environmentálne aspekty a súvisiace environmentálne vplyvy, riziká a príležitosti spojené s výrobou produktov alebo poskytovaných služieb.

Organizácia musí *monitorovať merat', analyzovať* a hodnotiť svoje environmentálne správanie. Takisto musí analyzovať a hodnotiť efektívnosť implementovaného systému a vykonať interné audity v plánovaných intervaloch, aby poskytla informácie o tom, či systémy manažérstva environmentu zodpovedajú požiadavkám normy ISO 14001:2015 a vlastným požiadavkám organizácie.

Podľa normy ISO 14001:2015 organizácia má zvažovať výsledky z analýzy a environmentálneho hodnotenia, dodržiavať záväzné požiadavky a požiadavky interných auditorov a prijímať opatrenia na zlepšovanie. K príkladom zlepšovania patria nápravné činnosti, sústavné zlepšovanie, inovácia a reorganizácia.

Manažment organizácie musí uchovávať zdokumentované informácie ako dôkazy výsledkov monitorovania, merania, analyzovania a hodnotenia. Environmentálne manažérstvo predstavuje súbor dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky, umožňujúcich zavedenie systémového prístupu do riešenia problémov ochrany a tvorby životného prostredia. Zavedenie systému riadenia ochrany životného prostredia je pre organizácie dobrovoľné.

Ak výsledky z hodnotenia dodržiavania záväzných požiadaviek poukazujú na zlyhanie plnenia právnej požiadavky, organizácia musí určiť a implementovať činnosti nevyhnutné na dosiahnutie zhody.

Systémy manažérstva environmentu sú založené na princípe Demingovho cyklu (PDCA cyklu: Plan – Do – Check – Act) a predstavujú jeden zo základných nástrojov, ktoré umožňujú organizáciám zlepšiť situáciu v oblasti životného prostredia. Organizácia sa v prvom kroku zaväzuje k nastaveniu *environmentálnej politiky*. Potom environmentálnu politiku použije na vytvorenie plánu, v ktorom stanoví ciele a úlohy na zlepšovanie environmentálnej výkonnosti. V druhom kroku organizácia implementuje plán do praxe. V treťom kroku organizácia priebežne vyhodnocuje činnosti a zisťuje, či dosiahla vytýčené ciele a stanovené úlohy. Ak neboli naplnené vytýčené ciele, musí prijať nápravné opatrenia. Výsledky hodnotenia sú preskúmané vedením organizácie, aby sa zistilo, ako je implementovaný systém manažérstva environmentu.

Priebežné environmentálne zlepšovanie vyžaduje stimuly pre výrobcov, aby vyrábali environmentálne vhodnejšie produkty, a zohľadnili parametre stanovené trhom. Vyžaduje si to aj, aby ekonomický a právny rámec bol priaznivý pre environmentálne vhodné produkty a ich nákup.

K hlavným princípom systému environmentálneho manažérstva môžeme zaradiť súlad s národnou environmentálnou legislatívou a právnymi predpismi, uprednostňovanie prevencie v oblasti ochrany životného prostredia, identifikáciu environmentálnych aspektov a ich riadenie, neustále zlepšovanie environmentálneho profilu a environmentálneho správania organizácie. Tieto princípy sú pre systém environmentálneho manažérstva špecifické. V súčasnosti je jedným z najvýznamnejších cieľov organizácií zabezpečiť vlastný rast, zlepšovať životné prostredie a zaistiť bezpečnosť pracovného prostredia pre svojich zamestnancov. Organizácie si tak upevňujú svoje postavenie na trhu.

Prevláda názor, že implementované manažérske systémy majú na úspechu organizácií významný podiel. V súčasnosti si veľké, stredné, ale aj menšie organizácie implementujú nielen systémy manažérstva, ale aj integrované systémy manažérstva v celosvetovom meradle. Integrácia vychádza z princípu procesného riadenia a je založená na požiadavkách harmonickej integrácie systémov manažérstva väčšinou *ISO 9001:2015 Systémy manažérstva kvality. Požiadavky*, *ISO 14001:2015 Systémy manažérstva environmentu. Požiadavky s pokynmi na použitie* a takisto systému manažérstva bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci podľa OHSAS 18001, ktorá bude tento rok nahradená normou *ISO 45001 Systémy manažérstva bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Požiadavky*. Návrh a realizácia integrácie systémov manažérstva závisia od konkrétnych cieľov, ktoré chce organizácia dosiahnuť, od ponuky poskytovaných výrobkov alebo služieb, od používaných činností a procesov, od veľkosti a štruktúry organizácie. Úspešná implementácia integrovaného systému manažérstva by mala organizáciám priniesť množstvo výhod.

Čoraz viac organizácií sa vydáva cestou zlepšovania kvality života svojich zamestnancov, ako aj všetkých zainteresovaných strán, ale aj ochrany a systematického a dobrovoľného zlepšovania životného prostredia (Bernardo, 2015). K pozitívnym prínosom môžeme zaradiť aj väčšiu zainteresovanosť zamestnancov do procesu environmentálneho manažérstva, či zvyšovanie environmentálneho povedomia organizácie. Zavedený systém environmentálneho manažérstva zvyšuje konkurencieschopnosť organizácie, vzťahy s príslušnými orgánmi štátnej správy a so zainteresovanou verejnosťou. Je dôležitým indikátorom preukazovania schopnosti splniť požiadavky svojich zákazníkov.

Implementáciou ISO 14001:2015 organizácie obmedzujú nadmernú produkciu odpadov, znižujú spotrebu energií, vody a produkciu emisií, čím dosiahnu zníženie nákladov na výrobu výrobkov alebo poskytovaných služieb. Ďalším dôvodom môže byť odlíšenie sa od konkurencie a získanie konkurenčnej výhody, lepší imidž organizácie a zvyšovanie trhového podielu, vytváranie lepších pracovných podmienok, zlepšovanie povedomia o organizácii, ktoré môžu prispieť k získaniu nových zákazníkov, ktorých zmyslenie a nároky sa neustále menia. Implementáciou systémov environmentálneho manažérstva organizácie dodržiavajú stanovené kritériá a naplňajú environmentálne ciele.

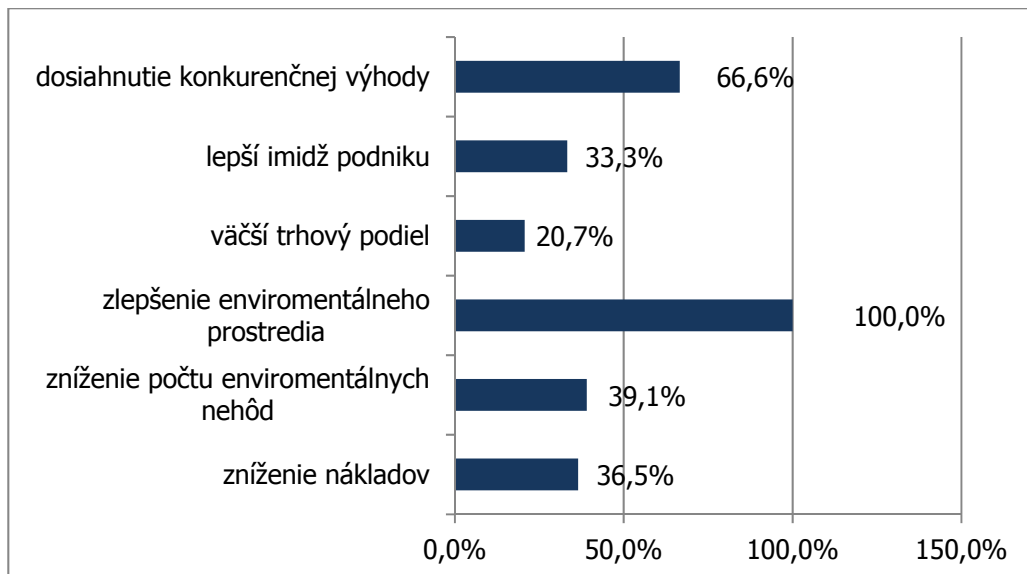
2.2 Význam zavádzania systémov environmentálneho manažérstva

Za najčastejšie bariéry pri zavádzaní environmentálneho manažérstva sú považované náklady. Tieto náklady môžu byť finančného, personálneho alebo časového charakteru. Implementácia systémov environmentálneho manažérstva je dlhodobá činnosť, s ktorou sú späté aj finančné prostriedky, ktoré by mali byť využívané efektívne s cieľom neustáleho udržiavania tohto systému. Vo väčšine prípadov sú činnosti späté so zavádzaním environmentálneho systému manažérstva financované z vlastných zdrojov organizácie, čo môže vytvárať bariéry pre mnohé organizácie.

V rámci prieskumu bolo oslovených 280 náhodne vybraných organizácií a do prieskumu sa zapojilo 87 organizácií, ktoré majú certifikovaný systém environmentálneho manažérstva, využívajú ho, alebo si ho chcú zaviesť. Implementáciou systému environmentálneho manažérstva organizácie ohľaduplným prístupom riadia svoje činnosti a docielia efektívnejšie využívanie dostupných zdrojov, šetria vodu, energiu, prípadne využívajú alternatívne zdroje energií a recyklujú odpady. Tieto aktivity smerujú nielen k trvalo udržateľnému rozvoju, ale aj k zníženiu finančných nákladov. Zavedenie systémov environmentálneho manažérstva môže byť prospešné aj z hľadiska vytvorenia priaznivejších pracovných podmienok a vyššej angažovanosti zamestnancov.

Najdôležitejším motívom implementácie systémov environmentálneho manažérstva v organizáciách je doceliť zvýšenú starostlivosť o životné prostredie (100 %), prostredníctvom znížovania environmentálnych nehôd (39,10 %) a tiež aj efektívnym využívaním dostupných zdrojov alebo úsporou energií a vody môžu podniky znižovať svoje náklady (36,20 %).

Graf 1 Motivácia zavádzania systému environmentálneho manažérstva v organizácii

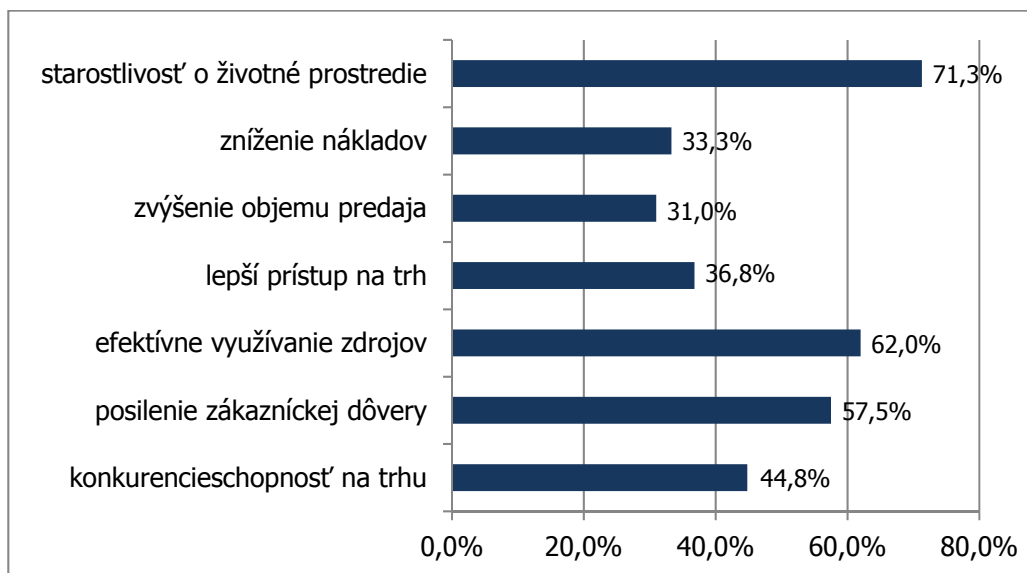

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov

Ďalšími dôležitými dôvodmi implementácie systémov bolo dosahovanie konkurenčnej výhody (66,7 %), lepšieho imidžu podniku (33,3 %) a aj dosahovanie vyššieho trhového podielu (20,70 %). Podniky mali na výber aj ďalšie možnosti ako ľahší prístup k licenciám, zvýšenie povedomia, návrhy zo strany zákazníkov a možnosť iné, kde mohli vyjadriť svoje ďalšie motívy, dôvody prečo sa rozhodli implementovať systémy environmentálneho manažérstva, ale ani jeden z dopytovaných podnikov si tieto možnosti nevybral (0 %).

Prínosy zo zavedenia systémov environmentálneho manažérstva zobrazuje graf 2. Organizácie uvádzajú, ktoré najčastejšie prínosy majú zo zavedeného systému environmentálneho manažérstva. Organizácie uviedli, lepšiu starostlivosť o životné prostredie (71,3 %), efektívnejšie využívanie a úsporu zdrojov (62,0%), zníženie nákladov (33,3 %). Prostredníctvom systémov environmentálneho manažérstva podniky môžu zlepšiť prístup na trhy (36,87 %), a tým zvyšovať svoju konkurencieschopnosť na trhu (44,8 %) a posilňujú zákaznícku dôveru (57,5 %). Podniky dosahujúce konkurenčnú výhodu majú vyššie nároky na svojich zamestnancov.

Graf 2 Prínosy systému environmentálneho manažérstva pre organizácie

Zdroj: Vlastné spracovanie údajov

Viacere organizácie sa takisto vyjadrili, že chcú, aby sa vlastní zamestnanci aktívne angažovali do procesov riadenia environmentu, aby prispievali viac k ochrane životného prostredia a k napĺňaniu stanovených cieľov organizácie. Dopytované podniky mohli za pozitívny prínos označiť získavanie nových zákazníkov, možnosti angažovať sa v nových projektoch a vytváranie lepšieho pracovného prostredia, ale tieto možnosti si nevybrali (0%).

Výsledky dotazníkového prieskumu v rámci zozbieraných údajov poukazujú na to, že hlavným dôvodom alebo motívom implementovania systémov environmentálneho manažérstva bola zvýšená a lepšia starostlivosť o životné prostredie (100 %). V rámci

prieskumu sa identifikovali aj prekážky, ktoré organizácie riešili pri implementácii systémov environmentálneho manažérstva. Najčastejšími prekážkami boli vysoké náklady na implementáciu a certifikáciu systémov environmentálneho manažérstva a nedostatočné vzdelanie pracovníkov v tejto oblasti.

Systémy environmentálneho manažérstva majú presne stanovené kritériá, slúžia ako nástroj na identifikovanie environmentálnych rizík a prispievajú k zvyšovaniu dôveryhodnosti organizácie. Dôvodom implementácie systémov environmentálneho manažérstva môže byť neustále rastúci vývoj spoločnosti, ktorá má vyššie nároky a očakávania od výrobkov a poskytovaných služieb, čo vedie k zvyšovaniu objemu produkcie a vyššej tvorbe odpadov. Spoločnosť zároveň očakáva, že organizácie budú pristupovať k efektívnemu využívaniu dostupných zdrojov, recyklácii odpadov, úspore vody a energií, znižovaniu tvorby emisií.

Zavádzanie systémov environmentálneho manažérstva v organizáciách umožňuje vybudovanie dôvery u jednotlivých zainteresovaných strán, pretože sa kladie dôraz na preventívne opatrenia, minimalizáciu vzniku odpadov, preukazovanie environmentálnych výsledkov a na stále zlepšovanie.

Záver

Ochrana a starostlivosť o životné prostredie prispievajú k zabezpečeniu trvalo udržateľného rozvoja. Organizácie využívajú princípy trvalo udržateľného rozvoja na posilnenie konkurencieschopnosti, rozširovanie trhového podielu a zavádzajú nástroje environmentálnej politiky. Najpoužívanejšie dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky sú systémy environmentálneho manažérstva podľa ISO14001:2015 a Schéma Európskeho spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit, ktoré sú najefektívnejšie nástroje na dosahovanie environmentálnych cieľov.

Organizáciám s implementovanými systémami environmentálneho manažérstva sa odporúča aj naďalej naplňovať ekologické ciele a aktivity svojej environmentálnej politiky, znižovať produkciu odpadov, recykláciu a kompostovanie biologického odpadu, a tak prispievať k lepšej starostlivosti a ochrane životného prostredia. Keď organizácie majú záujem si udržať konkurencieschopnosť, lepšie umiestnenie na trhu svojich produktov, lepší imidž a znižovať náklady, mali by aj naďalej efektívnejšie využívať dostupné zdroje a suroviny, šetriť energie a vodu a aktívne zapájať svojich zamestnancov do procesov environmentálneho riadenia organizácie.

Zoznam bibliografických odkazov

- Bernardo, M., Simon, A., Tarí, J. J., & Molina-Azorín, J. F. (2015). Benefits of management systems integration: a literature review. *Journal of Cleaner Production*, 94(5), 260-267.
- Ciravegna, L.M. & Fonseca, M (2015). ISO 14001:2015: An Improved Tool for Sustainability, *Journal of Industrial Engineering and Management*, 8(1), 37-50

- Gupta, S.K., U.S. (2016). Effect of ISO 14000 Certification on Sustainability: Evidence from the Indian leather industry. *The Journal of Social, Political and Economic Studies*, 41(1), 34 -50
- Astraia Certification. (2017). *Objasnenie zmien v požiadavkách ISO 14001:2015 pre environmentálnych manažérov a interných audítorov*. Dostupné Jún 12, 2017 na <http://www.astraia.sk>
- Európska komisia. (2017). *Dobry život v rámci možností našej planéty*. Dostupné Jún 12, 2017 na <http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/7eap/sk.pdf>
- International Organization for Standardization. (2017). *ISO management system standards continue growth trend, according to ISO Survey*. Dostupné Jún 12, 2017 na <http://www.iso.org>
- STN EN ISO 14001:2016. *Systémy manažérstva environmentu. Požiadavky s pokynmi na použitie*. Slovenská technická norma. Bratislava, Úrad pre normalizáciu metrologiu a skúšobníctvo SR.